

Een nieuwe koers

VRU
DAG

Jaarverslag 2017

Inhoudsopgave

1. Een nieuwe koers.....	5
2. Voorwoord.....	9
3. VRIJDAG Aanbod.....	13
4. VRIJDAG Amateurkunstondersteuning.....	31
5. Cultuureducatie op school.....	49
6. Interne organisatie.....	57
7. Bestuur en toezicht.....	67
8. Financieel overzicht.....	68
9. Facts & figures VRIJDAG.....	70

1 Een nieuwe koers

Soms kijk je naar buiten, naar de wereld om je heen en besluit je: het is tijd om te veranderen. Dan kijk je in de spiegel en haal je diep adem. Je verlegt je koers, slaat andere wegen in en kiest een nieuwe horizon.

In 2017 koos VRIJDAG, het huis van de amateurkunst, voor een nieuwe toekomst. Een visie die ons richting geeft. De kunstdisciplines die we onderdak bieden zijn zo oud als de wereld, maar veranderen voortdurend omdat de maatschappij zich ontwikkelt. We willen die verandering volgen en soms vooraan de boeggolf zitten, zodat we de beste blik hebben op wat komen gaat.

De verandering begon bij theater, waar we naast acteren en presenteren nu zoveel meer bieden tijdens een ontdekkingsreis die cursisten leidt langs filosofie, dans en improvisatie. Een route die kunstenaar en cursist verbindt en uitdaagt. De magie en de energie van het moderne, hedendaags theater is nu meer dan ooit voelbaar in ons prachtige VRIJDAGtheater.

Die verandering zetten we door bij muziek, waar we samen met docenten een route door muziek componeren, die cursisten meer biedt dan techniek, maar waarin samenspel, improvisatie en presentatie nog meer meerwaarde bieden. Vanaf volgend jaar al kun je instappen en alles wat muziek zo mooi maakt ervaren.

En waar het kan, verbinden en versmelten we die eeuwenoude disciplines tot iets nieuws, iets wat voor de boeggolf van de traditionele kunsten uitgaat. We zoeken naar nieuwe vormen om ons uit te drukken, nieuwe mogelijkheden om onze eigenheid te vormen en te uiten met lichaam, woord, vorm, kleur, lijn en klank. Vormen en mogelijkheden die passen bij de wereld die we om ons heen zien en ervaren.

De nieuwe routes die we plannen zien we voor ons als de metrokaart van een grote stad. Je kunt op elk station instappen, maar je bent vrij om te gaan waar je wilt. Van theater, naar muziek, naar beeldende kunst, en verder, zo ver als je wilt, zo ver als wij je kunnen brengen. Daar ligt de nieuwe kracht van VRIJDAG.

Om die routes echt te kunnen verbinden, om kunst te kunnen laten samensmelten tot nieuwe kunst, zouden de routes niet abrupt moeten ophouden bij de muren van drie vestigingen van VRIJDAG, zoals die nu onze disciplines scheiden, maar moeten kunnen doorlopen en vertakken en verstrengelen, tot een podium van Noorderzon of het decor van Het Houten Huis.

Het huis van de amateurkunst moet één huis worden, waar je naar binnengaat omdat je theater wilt maken, maar naar buiten loopt als zanger of schilder; een huis waar iedereen zijn eigen route kan uitstippelen. Een huis waar kunst maken en kunst mogelijk maken samen een plek hebben.

We zijn er in de Sint Jansstraat, de Walstraat en de Noorderbuitensingel en steeds meer online. Maar we zijn er ook voor de dirigent van het kerkkoor in Grootegast, de klassieke muziekliefhebber in de Korrewegwijk en de amateurfotograaf in Oude Pekela. We organiseren festivals voor ouderen en kunstfeestjes voor kinderen.

Dit kenschetst ons jaar. We zijn aan het veranderen, vastberaden op weg naar een nieuwe toekomst. Wij zijn VRIJDAG en dit is ons jaarverslag.

2 Voorwoord

2017 laat zich typeren als een jaar waarin we onze koers herijkt hebben. We noemen onszelf huis van de amateurkunst voor Groningen. In september hebben we een nieuwe visie opgesteld. In *Route naar de Toekomst* beschrijven we onze missie, herdefiniëren we onze kernwaarden en brengen we onze maatschappelijke effecten in kaart. We kiezen voor het bereiken van nieuwe doelgroepen met een afstand tot cultuurparticipatie. We zien VRIJDAG nadrukkelijk als vliegwiel binnen het Groningse cultuurveld, als een broedplaats voor creatief talent.

Een belangrijke stap werd gezet in ons streven naar één centrale huisvesting. Dit streven werd al als uitgangspunt meegegeven bij de fusie. In 2017 werd die ambitie een stap verder gebracht doordat de gemeente 250 duizend euro aan plankosten beschikbaar stelde voor schetsontwerpen en financiële berekening door een bouwkostenexpert. Onze nieuwe visie werd daarbij door de gemeente omarmd.

De nieuwe visie betekende ook een koerswijziging binnen ons aanbod. Theater was de eerste kunstdiscipline waarmee we een nieuwe weg zijn ingeslagen. We bieden onze cursisten nu routes, waarbinnen ze aan de slag gaan met alle aspecten van het moderne theater: dansen, zingen, spreken, roepen, rappen, dichten, vloggen, schrijven, lezen, musiceren, improviseren en filosoferen.

Het aanbod werd daarbij afgestemd op de levensfase van de deelnemer. De eerste reacties van zowel cursist als docent zijn enthousiast. In het voorjaar 2018 maken we eenzelfde ontwikkeling met ons muziekaanbod voor kinderen.

VRIJDAG was in 2017 zeer actief in het project *Een Leven Lang Kunst*, waarmee we ouderen laten participeren met kunst en cultuur. Een speciaal fonds om projecten met die doelstelling te kunnen financieren werd in het leven geroepen: het *Pronkjewail Fonds*. De eerste aanvragen werden in de loop van 2017 gehonoreerd.

De nieuwe koers deed sommige medewerkers besluiten dat ze geen deel meer wilden uitmaken van VRIJDAG. Wij betreuren en begrijpen die beslissing. Tegelijkertijd verwelkomden we ook de nieuwe energie die nieuwe medewerkers de organisatie brachten. We blikken met tevredenheid terug. We kijken daarbij vol vertrouwen naar de toekomst.

Pim Luiten
Directeur-bestuurder

3 VRIJDAG Aanbod

Maak het bij VRIJDAG

VRIJDAG is als huis van de amateurkunst voor Groningen de plek voor iedereen die in zijn vrije tijd kunst wil maken; theater, muziek en beeldende kunst. Ons doel in 2017 was zoveel mogelijk mensen deze kans te geven; van jong tot oud en van beginner tot gevorderde. We hebben daarom ons beleid afgestemd op de volgende speerpunten:

- Door nieuwe concepten voor muziek- en theateraangebod te ontwikkelen die aansluiten bij een brede doelgroep.
- Door interessante activiteiten te programmeren voor nieuwe doelgroepen, bijvoorbeeld door het verbinden van disciplines.
- Door de toegankelijkheid voor iedereen te vergroten.
- Door met een verbeterde werving en administratie onze klant beter te leren kennen en te volgen.

Hierna volgt een opsomming van onze belangrijkste activiteiten. Vervolgens staan we uitgebreid stil bij de resultaten die VRIJDAG behaald heeft op bovengenoemde speerpunten.

- We boden in totaal 382 cursussen aan.

- We organiseerden de Vooropleiding Minerva.
- Kinderen, jongeren en volwassenen van VRIJDAG theater maakten diverse presentaties en eindproducties, die gespeeld werden tijdens de Kinder Voluit, JTS Voluit en TSV Totaal.
- We verzorgden vier workshops voor 55 studenten van de PABO uit Brugge in samenwerking met Stenden Hogeschool.
- In het kader van 4 mei werd in samenwerking met Theater Verloren de muziektheatervoorstelling *Dochters van* gemaakt, die twee keer is gespeeld in de Synagoge Groningen en in de Winsinghhof in Roden en in totaal 240 bezoekers trok.
- We organiseerden twee keer een Vrije Inloop voor kinderen van Stichting Kinderopvang Stad Groningen (SKSG) in de schoolvakantie en bereikten daarmee 84 kinderen.
- Vijf jongeren uit onze modeateliers deden mee met de Kunstbende.
- In samenwerking met het Muziek-Atelier en het Prins Claus Conservatorium organiseerden we het tweejaarlijkse Groninger Pianofestival, dat wederom plaats vond in bij VRIJDAG aan de Sint Jansstraat.
- Dertien cursisten hebben de vierjarige Theaterschool voor Volwassenen (TSV) succesvol afgerond.

- VRIJDAGpopbands gaf twee keer een presentatie van alle bandjes in Simplon.
- We vervulden de wens van Marley om één keer te schitteren in een musical vanuit een vraag van Make-A-Wish Nederland.
- We organiseerden twee lezingenseries: *Het land voor mij...* en *Stof*.
- We organiseerden 33 keer een Open Jazz Sessie.
- We werkten mee aan Oktobermaand Kindermaand met een gratis Vrije Inloop.
- De opleiding Creatieve Handvaardigheid had vier eindexamenkandidaten, die hun opleiding afsloten met een expositie in het kerkje van Oostum.
- Er was een uitwisseling van management en docenten met de muziekschool in Oldenburg.
- Tijdens het Open Huis van Het Kopland verzorgden we, in het kader van *Afscheid van de oude dame*, muzikale en beeldende omlijsting voor ongeveer 500 bezoekers.
- De eerste voorstelling voortkomend uit de route Creëren werd gemaakt door jongeren van 16-20 jaar.
- We verzorgden workshops zeefdruk en fotografie in het kader van het festival de *Kunst van het ouder worden* in het Groninger Forum.

- We werkten samen met de IMC Weekendschool op het gebied van beeldende kunst en muziek en bereikten hiermee 76 kinderen.
- We organiseerden twee kunstreizen: in mei naar het Nolde Museum in Sleeswijk en Lübeck en in oktober naar Tilburg, Kemzeke, Antwerpen en Oosterhout.
- We organiseerden diverse exposities van cursisten, zowel in onze eigen gebouwen als op locatie.
- We organiseerden heel veel voorspeelavonden en concerten, zowel in onze eigen concertzaal als op externe podia, waarmee we in totaal ruim 3.000 bezoekers trokken.

Nieuw concept theateraanbod

VRIJDAG startte in september 2017 met een nieuw theaterprogramma voor kinderen en jongeren. De voormalige Jeugdtheaterschool werd daarmee vervangen door een multidisciplinair programma met diverse theaterroutes, wat meer aansluit bij het hier en nu. We hanteren geen selecties en beoordelingen, zodat iedereen kan instromen.

Het programma is opgebouwd uit verschillende projecten en trajecten onder leiding van makers en docenten uit het theaterveld. Cursisten komen met alle facetten van theater in aanraking. Niet alleen leren ze goed toneelspelen, maar vooral ook theatermaken met alles wat daarbij komt kijken: dansen, zingen, spreken, roepen, rappen, dichten, vloggen, schrijven, lezen, musiceren, improviseren en filosoferen.

Per levensfase heeft onze programmeur een interessante route vormgegeven, waarin wordt gekeken wat het best bij de desbetreffende fase past. Hierin zijn naast de uitvoerende en creërende projecten bij een aantal routes ook blokken techniek, multimedia en scenografie opgenomen. Om de overstap van verschillende routes en blokken goed te laten verlopen, zijn we gaan werken met ervaren coaches, die samen met de cursist kijken naar welke route past en hoe hij of zij zich kan ontwikkelen binnen VRIJDAG maar ook daarbuiten. We noemen deze coaches reisleiders, omdat die titel goed past bij het concept van routes.

Met dit nieuwe theaterprogramma biedt VRIJDAG een creatieve plek waar cursisten willen zijn, anderen willen ontmoeten en waar altijd ruimte is voor onderzoek en experiment. We dagen cursisten veel meer dan voorheen uit om nieuwe dingen te proberen, talenten te ontdekken en die onder bevlogen begeleiding verder te ontwikkelen. Het programma is gericht op ontmoeting en dialoog tussen docenten en leerlingen, waarbij sprake is van wederzijdse inspiratie.

De meeste kinderen en jongeren hebben na een half jaar al in een presentatie gestaan en daarmee het presenteren voor een publiek ervaren. Dit is een belangrijke stap naar het maken van een voorstelling later in het jaar.

Alle routes 10-12 jaar hebben een voorstelling gemaakt geïnspireerd op een Griekse tragedie. Wat opviel was het plezier en het positieve geluid over het maken. Kinderen voelden zich serieus genomen en docenten hadden enorm veel plezier in hun lessen, omdat op deze wijze theater maken veel spannender is dan het traject dat voorheen werd aangeboden: 30 lessen geven met een presentatie aan het einde. Docenten voelden zich echt uitgedaagd.

Docenten hebben aangegeven dat kinderen qua niveau veel sneller naar elkaar toe groeiden, waardoor de groep eerder tot spelkwaliteit kwam. Ouders waren zeer positief en vonden de voorstelling en het niveau van hun kinderen indrukwekkend. Maar bovenal kwamen de kinderen blij thuis. Met deze werkwijze krijgen docenten de vrijheid om te

experimenteren en zien zij de kinderen als mede-maker.

Met dit nieuwe theateraangebod voor kinderen en jongeren is de rol van de docent veranderd. Het lesaanbod moest opnieuw worden vormgegeven in aansluiting op de actualiteit. Door de kortere blokken moest de docent sneller keuzes maken. Om de juiste begeleiding te kunnen geven moest de docent meer kijken naar individuele cursist. Door overlap en overdracht binnen de theaterroutes is de betrokkenheid van docenten onderling vergroot, ook door de mogelijkheid om samen te werken met een collega in een maakproces. De docenten ervaren dit overwegend als inspirerend en motiverend. Enkele docenten hadden er veel moeite mee besloten niet mee te gaan in deze veranderingen.

Er zijn in totaal 160 kinderen en jongeren in september gestart met een van de nieuwe routes, waarmee er ten opzichte van de Jeugdtheaterschool van voor de zomer (142 deelnemers) al een lichte stijging is gerealiseerd!

Nieuw concept muziekaanbod

VRIJDAG wil zich met haar muziekaanbod onderscheiden van particuliere aanbieders en is daarom bezig met een verschuiving van het geven van individuele lessen naar het verzorgen van een breed palet aan muziekactiviteiten die vooral samen gedaan worden. Dit jaar hebben we het concept van het muziekpakket verder uitgebouwd door ook volwassen cursisten deze mogelijkheid te bieden. Onbeperkt samenspelen en instrumentale les voor één prijs. 55 volwassenen hebben hiervan gebruik gemaakt.

De belangrijkste ontwikkeling binnen het nieuwe concept muziekaanbod is dat zowel cursisten als docenten gestimuleerd worden om met andere cursisten en docenten te gaan werken. En daardoor met andere werkwijzen, stijlen, achtergronden en interesses in aanraking komen. Dit is precies wat we willen bereiken met onze koerswijziging: een brede muzikale ontwikkeling staat bij VRIJDAG centraal.

Deze nieuwe koers vraagt ook van de docenten een andere instelling. Voor sommigen is dat vanzelfsprekend, anderen hebben er moeite mee. Enkele docenten hebben dan ook besloten niet mee te gaan in deze veranderingen.

Door het muziekpakket en de Muziekmaand faciliteren we cursisten om te proeven aan projecten, bands, ensembles, koren en orkesten. Docenten stimuleren we om de samenwerking met andere docenten op te zoeken in onder andere de ontwikkeling van nieuwe projecten en nieuwe ensembles.

Dit heeft in 2017 geresulteerd in een behoorlijke uitbreiding van ons samenspelaanbod naar 73 verschillende bands, ensembles, koren en orkesten.

Dit jaar organiseerden we voor het eerst de Muziekmaand, als onderdeel van het muziekpakket. Alle reguliere muziekactiviteiten werden stilgelegd om ruimte en tijd te creëren voor nieuwe projecten en activiteiten.

Dit resulteerde onder andere in het Stromae-project: een unieke samenwerking tussen Jong van Hart, Jeugd Orkest Groningen en VRIJDAGpopbands die gezamenlijk nummers van de Belgische popster Stromae uitvoerden. Door de VRIJDAGmuziekmaand kon deze samenwerking tot stand komen. En het had als neveneffect dat het project werd geprogrammeerd tijdens *Swingin' Groningen*, waardoor de deelnemers speelervaring konden opdoen op een extern podium en een breder publiek in aanraking kwam met het aanbod en de projecten van VRIJDAG.

Een ander mooi voorbeeld is de Big Band die nieuw is opgezet tijdens de Muziekmaand en direct werd geprogrammeerd tijdens *Swingin' Groningen*. Door de Muziekmaand is dit project ontstaan en dankzij het succes nu in de reguliere programmering opgenomen.

Ook was er onze succesvolle samenwerking met Musikschule der Stadt Oldenburg. Door deze samenwerking konden een aantal popbands van VRIJDAG *on tour*. Ze startten in Simplon, traden vervolgens op in Jazzcafé de Spieghel,

namen alle drie twee nummers op in de studio van MON en gingen tot slot spelen in Oldenburg. Vanuit Oldenburg kwamen diverse bands optreden bij VRIJDAG en op Noorderzon.

Veel tijd en energie is gestoken in de ontwikkeling van een nieuwe pilot voor kinderen van 7-12 jaar die willen beginnen met muziek maken. Deze Muziek Instap wordt voor het eerst uitgevoerd in het voorjaar van 2018.

Verbinden van disciplines

In 2017 hebben we verder gewerkt aan het leggen van inhoudelijke verbindingen tussen de verschillende kunstdisciplines. De Vrije Inloop voor kinderen blijft een succesvol concept, waarbij de verschillende disciplines tegelijkertijd en vaak geïntegreerd aangeboden worden. Ook dit jaar kwamen er weer bijna 800 kinderen op af.

Binnen de vernieuwde opzet van muziek en theater is gekozen voor een bredere aanpak. Zo is theater meer dan alleen acteren met een tekst in je hand en muziek meer dan het technisch leren bespelen van een instrument. Daarom hebben we binnen de programmering gebruik gemaakt van de expertise binnen heel VRIJDAG en gewerkt met makers en kunstenaar-docenten van de diverse disciplines binnen VRIJDAG en daarbuiten. Dit is tot uiting gekomen in de projecten van de Muziekmaand en in de opbouw van de theaterroutes voor kinderen en jongeren die in september zijn gestart.

Om ook onze docenten inhoudelijk te inspireren en elkaar te laten vinden, zijn er twee scholingsdagdelen georganiseerd onder de noemer *Ontbijten met...* Eén in maart met Mark Mieras en één in oktober met diverse workshops over interdisciplinair werken.

Binnen onze Noorderzon-programmering kozen we voor een interdisciplinaire aanpak. Op de Speelweide hebben 900 kinderen een ruimtereis gemaakt in de Space Shuttle van VRIJDAG. De jonge deelnemers gingen van start met theater, waarna de ervaringen van de reis verwerkt werden in de beeldende kunstworkshop.

In een van de containers speelde zes dagen lang de voorstelling *Klaagfest*, de kunst van het klagen. Vijftien spelers van 16 tot 50 jaar waren een week lang in huis bij VRIJDAG om in korte tijd een interdisciplinaire performance te maken onder leiding van drie theatermakers vanuit de disciplines theater, muziek en vormgeving. In totaal trok de voorstelling 716 toeschouwers.

Onze tweede open dag in september hebben we voor het eerst op één locatie gehouden in een soort van festivalsetting, waardoor we de verschillende disciplines met elkaar in verbinding hebben gebracht. In het gebouw aan de Sint Jansstraat werden bezoekers uitgedaagd een route te lopen waar ze een dwarsdoorsnede van VRIJDAG letterlijk tegenkwamen. Deze dag werd bezocht door ruim 400 bezoekers.

Toegankelijk voor iedereen

Allereerst heeft de vernieuwde inhoud van ons aanbod theater en muziek voor kinderen en jongeren gezorgd voor meer toegankelijkheid. VRIJDAG is daarmee in de lijn van talentontwikkeling de plek waar ieders talent aangewakkerd wordt en waar je kunt blijven groeien. Een creatieve plek waar je kunst maakt vanuit je eigen nieuwsgierigheid en fascinaties. We selecteren en beoordelen niet langer, het schoolsysteem is losgelaten: VRIJDAG ziet elke cursist als talent. De kunstenaar-docent is coach en begeleidt de cursist op zijn of haar eigen route.

Om te waarborgen dat iedereen mee kan doen, houden we de prijzen van ons aanbod voor kinderen en jongeren laag. Voor minima-gezinnen is er de mogelijkheid van het Jeugdcultuurfonds. 65 kinderen maakten daarvan gebruik in 2017. Ook werkte VRIJDAG weer samen met Stadjierspaz en de IMC Weekendschool.

Wijken

Niet alleen prijs, maar ook afstand kan een drempel voor deelname zijn. Daarom hebben we niet alleen in onze eigen gebouwen activiteiten uitgevoerd, maar waren we ook op andere locaties te vinden.

We hebben de activiteiten in de wijk Vinkhuizen, waarvoor de werving in de tweede helft van 2016 was ingezet, uitgevoerd. Onder de noemer *Vrouwkracht* hebben vijftien vrouwen van verschillende nationaliteiten uit de buurt in tien weken op hun vaste ontmoetingsochtend een groot kleed geborduurd en

genaaid met de verhalen van Vinkhuizen. Dit deden zij onder leiding van modevormgever en theaterinstallatiebouwer Gerda Schepers van VRIJDAG.

Daarnaast heeft VRIJDAG workshops muziek en theater georganiseerd voor jongeren uit Vinkhuizen. In totaal 30 jongeren werkten samen met theatermakers en muziekdocenten van VRIJDAG toe naar een presentatie voor de bewoners en hun families. Beide projecten vonden plaats in buurthuis De Wende.

In samenwerking met kinderopvangorganisatie SKSG heeft VRIJDAG een project deskundigheidsbevordering verzorgd op de SKSG-locatie Toermalijn in Vinkhuizen, waarbij pedagogische medewerkers zijn getraind op het gebied van kunstzinnige vorming, onder andere door coaching *on the job*, waaraan ook 40 kinderen deelnamen.

In de wijk De Wijert hebben we samen met SKSG een plan gemaakt voor een buitenschoolse opvang (BSO) met kunst- en cultuurprofiel, waarbij ook kinderen van buiten de BSO deel zouden mogen nemen aan de beeldende kunst- en theateractiviteiten in de wijk. We hebben geprobeerd dit samen met het WIJ-team van deze wijk vlot te trekken, maar dat is helaas niet gelukt.

Festivals

We zijn in 2017 wederom op veel festivals aanwezig geweest met tal van activiteiten. Tijdens Bevrijdingsfestival Groningen hebben ruim 300 kinderen op grote windschermen

Vreemde Vogels voor de Vrede geschilderd, onder leiding van kunstenaar-docenten van de Kinderwerkplaats.

Voor de Kids Area van het Bevrijdingsfestival is de voorstelling *Debat in Bad* samen met kinderen gemaakt door theatermaker Hannah de Vries. Kinderen gingen op het terrein in debat met andere kinderen en ouders en namen ze mee naar een caravan waar de interactieve voorstelling speelde. De voorstelling speelde gedurende de hele middag.

Tijdens My First Festival deden in totaal 250 kinderen mee aan de *The most wanted!* VRIJDAG organiseerde een verkleedsessie met fotoshoot in een studio met als thema indianen en cowboys en er werden met behulp van druktechnieken posters gemaakt.

Ook op Noorderzon waren we weer volop aanwezig. We hebben behalve de eerdergenoemde activiteiten op de Speelweide en de Klaagfest-voorstellingen in de container op Noorderzondag het Podium op Zuid geprogrammeerd, waar diverse popbands hebben opgetreden.

Tijdens WinterWelVaart hebben we twee beeldende kunst workshops voor in totaal 89 kinderen verzorgd in het Noordelijk Scheepvaartmuseum. Daarnaast hebben het VRIJDAG Popkoor en het Jeugd Orkest Groningen opgetreden op dit festival.

Klantgericht

Ook tijd is een belangrijke factor als het gaat om toegankelijkheid van het aanbod. We hebben in onze programmering zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen en mogelijkheden van onze deelnemers. Zo hebben we gekozen voor keuzemogelijkheden in de theaterroutes, voor korte beeldende cursussen waardoor een cursist zich niet heel lang hoeft vast te leggen en voor een versoepelde opzegtermijn voor de muziekpakketten. Daarnaast hebben we in de vakanties en in de weekenden korte workshops geprogrammeerd.

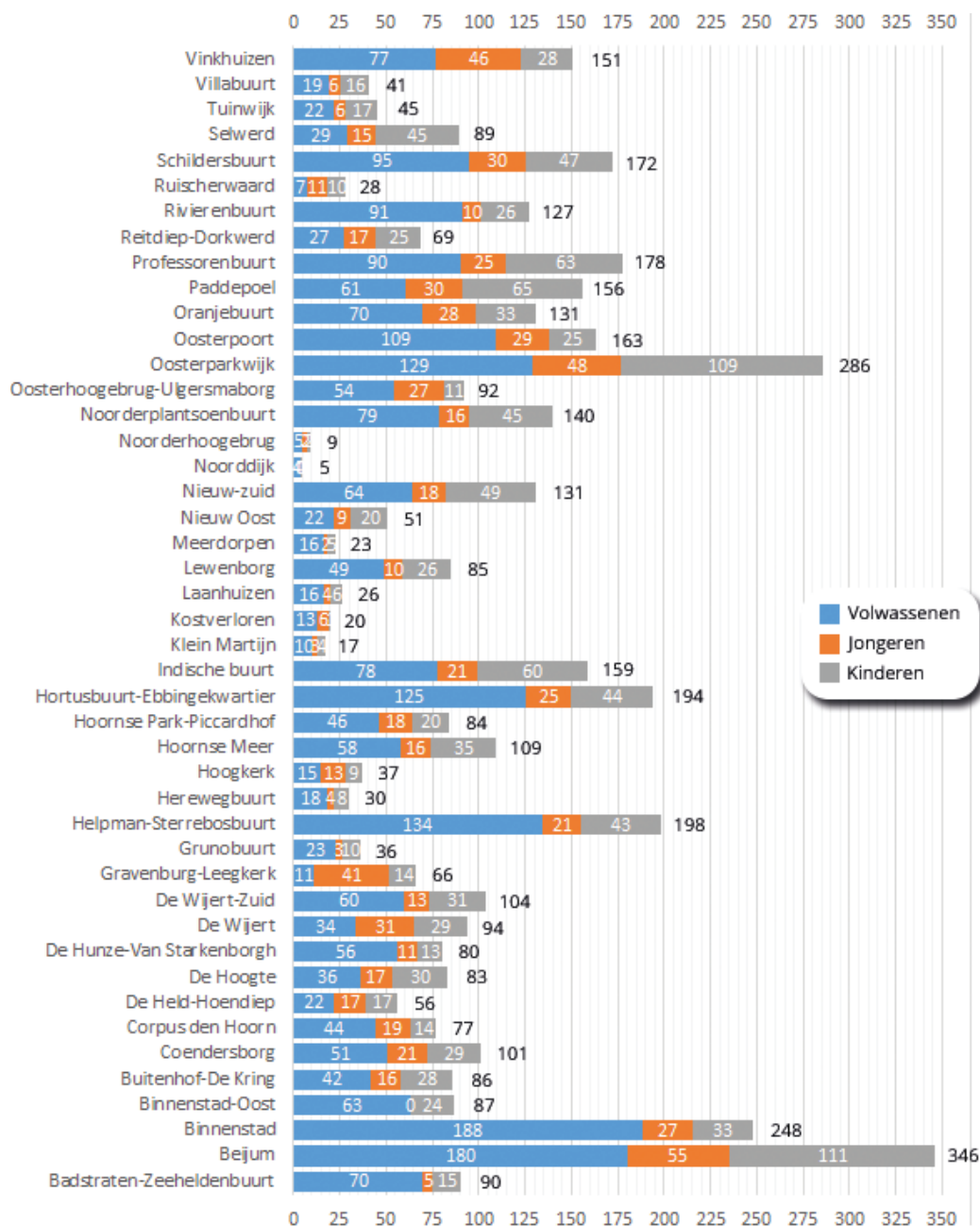
Verbeterde werving en administratie

We hebben ons aanbod gepresenteerd op een aansprekende wijze op de website, via sociale media en de tweewekelijkse nieuwsbrief. Daarnaast hebben we twee keer een brochure met het complete aanbod uitgebracht en twee keer een kinderbrochure. De kinderbrochure is op alle basisscholen in Groningen verspreid. Behalve onze brochures hebben we diverse flyers en posters voor specifieke activiteiten verspreid.

We hebben besloten de jongerenbrochure niet langer uit te brengen; deze bleek voor deze doelgroep onvoldoende te werken. Wel zetten we meer in op online campagnes, bijvoorbeeld op onder jongeren populaire social media-kanalen als Instagram, om deze leeftijdsgroep te bereiken. Ook communiceren we vaker online via vlogs, om ons aanbod laagdrempelig te presenteren.

We hebben twee keer een open dag georganiseerd, in januari en in september. We hebben de open dag in september in een nieuw, eigentijdser jasje gestoken door het meer als minifestival neer te zetten en op één locatie te organiseren. Bij alle promotie hebben we deelnemers nadrukkelijk gewezen op de mogelijkheden van de Stadjerspas, het Jeugdcultuurfonds en Stichting Leergeld; de subsidiemogelijkheden staan bij al het aanbod vermeld en worden in elke nieuwsbrief genoemd.

Alle deelnemersactiviteiten zijn bijgehouden in ons klantadministratiesysteem, waarmee we steeds beter in staat zijn het gedrag van onze klanten te volgen. Het systeem is in 2017 beter ingericht, maar verdient nog steeds verbetering. Wij zijn daarom in 2017 gestart met een verkennend onderzoek naar ofwel een ander systeem ofwel verdere optimalisering van het huidige. Hierover zal in 2018 een besluit genomen worden.

4 VRIJDAG Amateurkunst- ondersteuning

4.1 De Basis

Amateurkunst in stad en provincie

VRIJDAG werkt voortdurend aan het uitdragen en uitbouwen van zijn rol als provinciale én gemeentelijke steuninstelling voor het amateurkunstveld. Voor de popsector doen we dat onder het submerk POPgroningen.

In 2017 introduceerden we de overkoepelende slogan ‘Vraag het aan VRIJDAG’. In het najaar introduceerden we onder deze naam een tweewekelijkse nieuwsbrief met actuele en specifieke informatie van en voor de amateurkunstenaar in Groningen.

VRIJDAG is de provinciale steunfunctie voor amateurkunst. Er zijn ook andere provinciale steunfuncties in Groningen: Erfgoedpartners, Libau, Biblionet Groningen, K&C Drenthe en De Verhalen van Groningen. Met hen zijn gezamenlijke gesprekken gevoerd om tot structurele afstemming en samenwerking te komen. Resultaten zullen in 2018 zichtbaar zijn.

Netwerken

De gemeenten waar we in 2017 meewerkten aan netwerken zijn:

- Stadskanaal
- Oldambt
- Westerwolde
- DAL
- Westerkwartier
- Veendam
- Hogeland
- Pekela
- Midden-Groningen
- Haren

Veel gemeenten in de provincie Groningen kennen geen of een verouderd cultuurbeleid. De cultuurnota van de stad en provincie Groningen richt zich volgens deze gemeenten onvoldoende op hen. Zij hebben de wens uitgesproken om integraal te kijken naar de nieuwe cultuurnota, rekening houdend met de herindelingen en met nieuwe taken en verantwoordelijkheden op zowel gemeentelijk als provinciaal niveau. Daarom heeft VRIJDAG dit punt geagendeerd bij de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG) en werken we samen om integraal cultuurbeleid vorm te geven.

In 2017 besteedde VRIJDAG veel tijd aan het opbouwen en versterken van de culturele netwerken (Cultuurplatforms, voorheen ook wel Cultuurpunten getiteld). Vanuit de rol als coach adviseerden we gemeenten over toekomstig cultuurbeleid. Het realiseren van de Cultuurplatforms komt nog niet overal even goed op gang; er is hierbij duidelijk sprake van verschillende snelheden.

In alle gemeentes worden onze inspanningen overigens zeer gewaardeerd door zowel de politiek en beleidsmakers, het amateurveld en collega instellingen. Enkele voorbeelden van (samenwerkings)initiatieven in deze gemeenten/regio's:

- We initieerden regionale samenwerking met onder meer Biblionet Groningen, CMO STAMM, Sterk Vrijwilligerswerk, Huis van de Sport Groningen en het Zorg Innovatie Forum.

Een concreet resultaat was de netwerkmiddag *Mix & Match* waarin gezocht werd naar hoe er vanuit deze verschillende disciplines samengewerkt kan worden aan een meer sociale en interactieve wijk, buurt of dorp.

- In Stadskanaal organiseerden we in samenwerking met de gemeente de netwerkbijeenkomst *Toerisme & Cultuur* (7 november 2017).

- In Westerwolde gaf VRIJDAG Amateurlustondersteuning een presentatie tijdens het Cultureel Café (7 september 2017).

- In Hogeland brachten we culturele partijen en gemeenten bij elkaar voor een cultuurbrede netwerkbijeenkomst (30 januari 2018).

- In Haren startten we de samenwerking met de culturele raad en maakten we plannen voor verdere samenwerking rondom het Open Podium.

- In Midden-Groningen werkten we mee aan de inhoudelijke en formele invulling van de Culturele Compagnie, het Cultuurplatform in die gemeente. Het idee is dat dit Cultuurplatform ook een daadwerkelijk loket gaat worden. De eerste stappen richting een formeel rechtspersoon zijn daar inmiddels gezet.
- In de stad Groningen (mét Ten Boer) vormt de Klankbordgroep Amateurkunst de kern van het netwerk in opbouw. Deze klankbordgroep is voor de gemeente Groningen gesprekspartner als het gaat om amateurkunstzaken. VRIJDAG organiseert en agendeert de bijeenkomsten.

In 2017 kwam de klankbordgroep vijf keer bijeen. Op de agenda stonden diverse onderwerpen die belangrijk zijn voor de amateurkunstenaars, zoals de toegankelijkheid van de gemeentelijke podia in de stad. De Basisregeling Amateurkunst (BAK) en de Plusregeling werden samen met de gemeente geëvalueerd en in juli werd een wensenlijst met wensen en suggesties voor aanpassingen van het beleid opgesteld en aangeboden aan de wethouder.

Advies

De adviseurs van VRIJDAG Amateurkunstondersteuning voerden zo'n honderd advies- en informatiegesprekken met vertegenwoordigers van diverse amateurkunstorganisaties uit stad en provincie. De advisering had onder meer betrekking op het maken van projectplannen, het opzetten van begroting en dekkingsplan, diversen gezocht, ledenwerving en PR & promotie.

Onderzoek

In 2017 maakten we, in samenwerking met het Prins Claus Conservatorium, een begin met de opzet van een provinciebreed onderzoek naar de stand van zaken in de wereld van de harmonie, fanfare en brassbands (HaFaBra) in Groningen.

De HaFaBra-wereld is sterk in beweging; veel orkesten hebben het moeilijk en kampen met leegloop en vergrijzing. Maar er zijn ook orkesten die het juist heel goed doen. Voor dit onderzoek wordt een enquête gemaakt en gehouden, die uiteindelijk leidt tot de ontwikkeling van een *zelfscan-tool*. Deze tool kan verenigingen helpen inzicht te krijgen in de eigen processen. De eerste resultaten verwachten we in 2019.

4.2 Promotie & ondersteuning

Verbeteren van zichtbaarheid amateurkunst

VRIJDAG werkte in 2017 aan het zichtbaar én vindbaar maken van amateurkunstenaars in Stad en provincie. Een belangrijk onderdeel van deze activiteiten was de specifieke nieuwsbrief die twee keer per maand een overzicht geeft van de actuele stand van zaken in het amateurveld.

Maand van de Amateurkunst

De *Maand van de Amateurkunst* (MAK), in juni 2017, was de actiemaand waarin amateurkunstenaars en daarmee amateurkunst in de schijnwerpers werden gezet. Zowel presentaties van amateurkunstenaars als mogelijkheden om actief mee te doen stonden op het programma. VRIJDAG verzorgde vele vormen van extra publiciteit. De MAK is een landelijke actiemaand, waardoor er ook landelijk extra publiciteit was. Tijdens de MAK zorgde VRIJDAG ervoor dat dertig amateurgezelschappen in stad en provincie de juiste locatie voor hun optreden of expositie vonden.

Kunstkaart en profielendatabase

VRIJDAG heeft een database met profielen van allerlei amateurkunstorganisaties en dienstverleners aan amateurkunst. Deze database wordt locatie-gebaseerd getoond op de website: *de Kunstkaart*.

In 2017 is er ingezet op het verzamelen van meer en betere profielen in de database. Eind 2017 bevatte de database zo'n 500 profielen.

Ondersteuning

VRIJDAG steunde en stimuleerde in 2017 vele lokale en regionale initiatieven. Zo waren we onder meer betrokken bij de ontwikkeling van de voetbalopera *Veendammer Wind*, ondersteunden we Christelijke Muziekvereniging Excelsior uit Grijpskerk bij de voorbereiding en uitvoering van zijn ambitieuze multidisciplinaire project *Pamietamy* en ondersteunden we het regionale Theaterfestival 30 minuten Los organisatorisch.

4.3 Deskundigheidsbevordering

VRIJDAG biedt zowel verenigingen als individuen de mogelijkheid tot het verwerven van specifieke expertise op allerlei gebieden. Dit bevorderen van de deskundigheid is een taak met grote *spin-off*. In 2017 organiseerden we workshops over geluidstechniek, marketing, theaterregie, grimeren en fondsenwerving. De thema's zijn gekozen mede naar aanleiding van vragen uit het veld. Specifiek voor het project *Bestuurders Centraal* organiseerden we een workshop Fondsenwervingen en voor de netwerkdag van de Muziekbond Groningen en Drenthe een workshop Marketing.

Onder het label POPgroningen organiseerden we zes *Skills & Knowledge Sessions* (expert panel sessies): Je muziek opnemen, Hoe kom ik aan optredens?, Hoe release ik mijn muziek?, Hoe promoot ik mijn muziek?, Hoe zit het met Buma, Stemra, Sena en Norma? en Hoe manage ik mijn act?

Verder ging in 2017 weer een nieuwe editie van de vierjarige cyclus van de opleiding Regisseur Amateurtheater van start, één van de vier regie-opleidingen die ons land nog rijk is. De opleiding is belangrijk voor de vitaliteit en kwaliteit van het amateurtheater in Groningen.

4.4 Andere projecten

VRIJDAG Amateurkunstondersteuning was in 2017 initiatiefnemer en mede-ontwikkelaar van een groot aantal projecten en activiteiten. We kijken met tevredenheid terug op onder andere:

Samenwerkingsprojecten voor ouderen

In 2015 werd het PlusCafé gestart als samenwerkingsproject van VRIJDAG en de stichting Groningen Plus: een wekelijkse laagdrempelige, uitnodigende en informatieve inloopmiddag voor actieve senioren. De Meezingcafés waren in 2017 een zeer gewaardeerd maandelijks onderdeel. Andere activiteiten zijn ontwikkeld zoals een Open Podium en culturele middagen.

Een Leven lang Kunst

Het Fonds voor Cultuurparticipatie kent een nationaal programma dat cultuurparticipatie door ouderen in steden en regio's wil stimuleren. Dat programma heet *Age Friendly Cultural Cities*; in Groningen noemen we dat *Een Leven Lang Kunst*. VRIJDAG heeft een dragende rol binnen het projectteam.

Het Groningse programma kent vier onderdelen: het *Pronkjewail Fonds*, de manifestatie *De Kunst van het ouder worden*, de culturele actiemaand *Kunst op Stee* en het zichtbaar maken van actieve ouderen participatie.

- Om actieve ouderparticipatie zichtbaar te maken, hebben we bestaande initiatieven bezocht, onderzoeksresultaten verzameld, interviews afgenomen, netwerken bezocht en tevens 4 netwerk sessies georganiseerd. Dit alles publiceren we op de nieuw gebouwde website van *Een Leven Lang Kunst* en wordt met een maandelijkse nieuwsbrief ondersteund.

In december zijn we een samenwerking aangegaan met zorgverzekeraar Menzis. Zij ondersteunen de doelstellingen van ons programma met een sponsordeal in een media campagne *Een Leven Lang Kunst* die vanaf januari 2018 te vinden is in 10 edities in het Dagblad van het Noorden, lokale weekbladen en online.

- Festival *De Kunst van het ouder worden*, november 2017: over innovaties op het gebied van kunst en cultuur voor en door ouderen.

- Acht goedgekeurde projecten via het *Pronkjewail Fonds*: Samen kunst verkennen, Kunst op Maat en CareClowns met WelZINN, Kijk, dit zie ik van Swanhilde de Jong, Meezingdag Lutherse kerk, Dansproject Courage door Laway Arts, Dichten met Oma door SLAG en Samen in Beeld TV.

- De actiemaand *Kunst op Stee* was voor het eerst in deze vorm een zelfstandige VRIJDAG-activiteit. Het programma-aanbod bestond uit 54 activiteiten die in Stad en provincie werden aangeboden. Vier gingen er wegens omstandigheden niet door; de overige trokken gezamenlijk ruim 900 deelnemers.

Talent Award POPgroningen

Ook in 2017 heeft de Talent Award succesvol plaatsgevonden. Op elf verschillende plekken in stad en provincie hebben in totaal 40 verschillende acts (dat is ongeveer 150 losse muzikanten) opgetreden en feedback en advies van POPgroningen en meegevraagde (semi)muziekprofessionals ontvangen voor in totaal 1.400 bezoekers.

ZingZing!

In 2017 zijn de voorbereidingen gestart voor een nieuwe editie van het korenfestival *ZingZing!*. Op instigatie van VRIJDAG is hiervoor de stichting Koorplein Noord Nederland opgericht. Het festival vindt in juni 2018 plaats in De Oosterpoort in Groningen en in voorjaar 2019 in theater van Beresteyn in Veendam.

Sterk Vrijwilligerswerk

VRIJDAG is één van de partners in dit project waarbij de versterking van vrijwilligersorganisaties in de hele provincie centraal staat. Er zijn in verschillende gemeenten bijeenkomsten georganiseerd om het project en de mogelijkheden ervan voor verenigingsbesturen helder te maken. VRIJDAG heeft hier onder andere haar database voor ingezet om zoveel mogelijk amateurorganisaties te bereiken.

Veur Aaltied

VRIJDAG is sinds 2016 betrokken bij de ontwikkeling van *Veur Aaltied*. In 2019 presenteren Stichting Pandeon en Stichting Oude Groninger Kerken een amateurkunst/erfgoedproject in

in tien Groninger kerken waarbij VRIJDAG deskundigheid op het gebied van amateurkunst inbrengt.

4.5 Podia en podiumproductie

Presenteren van kunst is een wezenlijk onderdeel van het creatieve maakproces. Daarom biedt VRIJDAG tal van presentatiemogelijkheden en ondersteunt zo de amateurkunstenaar. Amateurkunstenaars kunnen hun werk presenteren bij VRIJDAG, in de VRIJDAGconcertzaal aan de Sint Jansstraat, in de expositieruimte aan de Walstraat, of het VRIJDAGtheater aan de Noorderbuitensingel. VRIJDAG biedt die mogelijkheid tot presenteren – in samenwerking met andere partijen – ook buiten onze locaties.

Verhuur van onze podia aan amateurkunstenaars

Op onze locaties aan de Sint Jansstraat en de Noorderbuitensingel werd ook in 2017 intensief gebruik gemaakt van concert- en theaterzalen. Dat gebeurde door zowel externe huurders als door eigen docenten. Voorstellingen, concerten, voorspeelavonden, lezingen; een variatie aan podiumkunsten kwam voorbij.

Ook verwelkomden we het afgelopen jaar Eurosonic/Noorderslag en het Nederlands Blazers Ensemble als landelijke spelers in onze Concertzaal.

Om de zalen betaalbaar te houden voor amateurkunst, maken we intensief gebruik van vrijwilligers voor techniek, horeca en kaartverkoop. De tariefstelling is eind 2017 aangescherpt, met name door opties als kaartverkoop en publiciteit niet meer als gratis onderdeel van de zaalhuur aan te bieden.

In 2017 hebben 57 huurders tegen betaling gebruik gemaakt van de faciliteiten aan de Noorderbuitensingel en de Sint Jansstraat. Dit betreft amateurgezelschappen en individuele amateurkunstenaars. Het gros daarvan is afkomstig uit (stad en provincie) Groningen, circa 25% kwam van buiten Groningen.

In november 2017 is VRIJDAG overgegaan op het systeem Ticketworks van Podium Nederland, dat onder andere ook door De Oosterpoort en de Stadsschouwburg gebruikt wordt. Hiermee heeft de gebruiksvriendelijkheid een grote sprong gemaakt. Zaalhuurders kunnen via het VRIJDAG-contract gebruik maken van dit ticketingsysteem. De bijbehorende kosten worden doorberekend.

Eigen programmering VRIJDAG podia

We programmeerden op onze eigen podia ook professionele kindervoorstellingen. De verwachte drempelverlagende werking en doorstroom richting deelname aan de VRIJDAG-cursussen bleef uit. In de loop van 2017 hebben we besloten ons te concentreren op amateurkunst, onze kerntaak, en geen nieuwe kindervoorstellingen meer te programmeren.

In 2017 zijn er vier kindervoorstellingen geweest, waarvan twee concerten en twee theatervoorstellingen.

Open Podia

Het VRIJDAG Open Podium is een avond waar elke amateurkunstenaar de kans krijgt zich voor publiek te presenteren. In 2017 is er elk kwartaal een Open Podium

georganiseerd met 7 à 8 deelnemers per avond. In voorjaar van 2017 is een samenwerking opgebouwd met Cultureel Studentencentrum Usva. Ook is een speciale senioren-editie georganiseerd in samenwerking met het PlusCafé.

Cafés

Sinds 2015 organiseren VRIJDAG en Stichting Groningen Plus, het PlusCafé. Dit is een wekelijkse laagdrempelige, uitnodigende en informatieve inloopmiddag voor actieve senioren. De Meezingcafés waren er in 2017 een zeer gewaardeerd maandelijks onderdeel. Andere activiteiten die zijn ontwikkeld waren een Open Podium en culturele middagen.

We organiseerden in het café van onze locatie Sint Jansstraat 33 keer Open Jazz Sessies, zowel voor kinderen als voor volwassenen.

Tentoonstellingen

In onze tentoonstellingsruimte *De Kelder* aan de Walstraat organiseerden we zeven tentoonstellingen van onze cursisten (tentoonstellen is deel van hun ontwikkeling), van professionals (ter inspiratie) en van beginnende professionals. Met een tentoonstelling maakten we deel uit van kunstroute *expOOST*. Bij de tentoonstelling door Minerva studenten was een randprogrammering in de vorm van workshops dans en beeldend. Daarnaast organiseerden we elders twee tentoonstellingen met werk van onze cursisten: galerie Y2 en het kerkje van Oostum.

Programmering buiten onze locaties

Vanuit POPgroningen programmeerden we 362 acts op podia in meer dan tien gemeenten tijdens evenementen als het Bevrijdingsfestival, het Local Heroes podium, Grunnsonic en het Nieuwjaarsfestival in MartiniPlaza.

Op Noorderzon (meer specifiek, op Noorderzondag) programmeerden we zo'n zes bands op het Podium op Zuid.

Onze samenwerking met Swingin' Groningen en met *Jazz te Gast* in Zuidhorn leidde tot programmering op hun podia (zie het hoofdstuk VRIJDAG AANBOD).

Op het buitenpodium van *Korreweg Klassiek* organiseerden we, samen met de bewonerscommissie van het Bernoulliplein en het Noord Nederlands Orkest, het voorprogramma met medewerking van klassieke amateurgezelschappen en met kinderen van omliggende scholen.

Op verzoek van de Groningen City Club en de afdeling economische zaken van de gemeente Groningen ontwikkelden en organiseerden we *City Stage*, een buitenpodium op koopzondag voor amateurkunstenaars, waar amateurmuzikanten zich konden presenteren. Amateurkunstenaars krijgen zo een extra podium en de binnenstad wordt aantrekkelijker voor het winkelend publiek. *City Stage* was op zondag 16 juli en zaterdag 16 september en was dermate succesvol dat er in de zomer van 2018 een vervolg komt. In 2017 werkten er in totaal dertien acts mee.

5 Cultuureducatie op school

Steunfunctie cultuureducatie

De steunfunctie Cultuureducatie voor de stad Groningen is in 2017 voortgezet. Voor de provincie is deze taak per 1 januari 2017 overgedragen aan K&C Drenthe. Dit conform het besluit van de provincie. De stad Groningen heeft besloten deze taak per 1 januari 2018 te beleggen bij K&C Drenthe. Dat is voor de scholen een onvriendelijke datum. Daarom is VRIJDAG met K&C Drenthe overeen gekomen de taak van steunfunctie Cultuureducatie voor Stad reeds per 1 september over te dragen. In dit jaarverslag staat de verantwoording van VRIJDAG over dat eerste halfjaar beschreven.

Informatievoorziening

Via de maandelijkse nieuwsbrieven informeerden we het primair onderwijs (PO), het voortgezet onderwijs (VO) en de culturele instellingen over nieuws omtrent Cultuureducatie. Informatie werd ook via de website van VRIJDAG Cultuureducatie aangeboden.

Primair onderwijs

De dienstverlening voor het PO bestond uit het advisering over uitvoering van de regeling *Cultuureducatie met Kwaliteit* (CMK) in de stad Groningen en de organisatie van een aantal ondersteunende netwerkbijeenkomsten. Ook voor de regeling *Impuls Muziekonderwijs* vervulden we een adviesrol.

VRIJDAG adviseerde in 2017 in het kader van de nieuwe regeling van CMK over cultuurportfolio's voor leerlingen. In de rol van steunfunctie organiseerden we onder de noemer *Donderdag bij VRIJDAG* maandelijkse themagerichte netwerkbijeenkomsten voor scholen en instellingen.

Op basis van urenafspraken voerden we samen met K&C Drenthe het Cultuurmenu Groningen uit. Gezien de transitie ging de overdracht van dit menu van K&C naar VRIJDAG die gepland stond voor 2016-2017 niet door. Het gewenste erfgoedmenu voor de stad Groningen ontwikkelde VRIJDAG samen met K&C.

Voortgezet onderwijs

Voor het VO organiseerden we in samenwerking met de noordelijke partners Keunstwurk en K&C een netwerkbijeenkomst voor docenten en culturaanbieders gericht op de deskundigheidsbevordering van de docenten Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV), naar aanleiding van de landelijke wijzigingen in het vak CKV voor bovenbouw van het havo-vwo. Voor dit doel organiseerden we tevens een apart evenement voor de culturele instellingen, specifiek gericht op hun rol waar het gaat om cultuureducatie en de wijzigingen in het vak CKV.

Voor het vmbo initieerden we een productie, omdat er vanuit deze doelgroep relatief weinig cultuurdeelname te zien is. Een tweetal projecten rond het thema Pesten werd georganiseerd met het vmbo van het Augustinus College en met CSG Diamantlaan in samenwerking met Theater de

Steeg met de inzet van hun theaterproductie rondom dit thema.

Workshops voor PO en VO

Voor zowel het primair als het voortgezet onderwijs organiseerden we op aanvraag workshops, met de inzet van de kunstenaar-docenten van VRIJDAG en de ZZP'ers uit ons bestand. Dit deed VRIJDAG steeds in nauw overleg met de scholen, om aan te sluiten op specifieke thema's, zoals bijvoorbeeld de geschiedenis van Groningen.

Binnenschools aanbod

Het participatieproject voor het basisonderwijs, *Ieder Kind Muziek* (IKM), werd door VRIJDAG verder ontwikkeld, waarbij ook het bereik werd vergroot. Het is de bedoeling de komende jaren de verbinding tussen school en vrije tijd explicieter te maken, door een aanbod samen te stellen voor ouders van kinderen die op school les krijgen van VRIJDAG docenten. In overleg met de WIJ-teams wordt onderzocht hoe dit aanbod in de wijk kan worden gerealiseerd.

VRIJDAG heeft voorbereidingen getroffen voor twee *pilots* met als doel een aanbod theater en beeldende kunst voor het basisonderwijs te ontwikkelen, om zo beter te voorzien in de vaak specifieke vragen die scholen stellen.

Cultuurprofs

Voor de deskundigheidsbevordering van leerkrachten op het gebied van kunstzinnige oriëntatie in het speciaal basis onderwijs (SBO) werkten we in 2017 mee aan het project Cultuurprofs van SBO Kimkiel, Fiducia en acht andere scholen in het SBO. VRIJDAG was hierbij partner in de visie-ontwikkeling op bestuurs- en directieniveau.

Méér Muziek in de Klas

Groningen had in 2017 de primeur van het programma *Méér Muziek in de Klas – Lokaal*. De start bestond uit het tekenen van een convenant tussen de koepels van PO-scholen, Buitenschoolse opvang, Pedagogische Academie, Conservatorium, VRIJDAG en enkele andere instellingen en organisaties. De ondertekening tijdens groot evenement in De Oosterpoort in november werd bijgewoond door koningin Máxima. VRIJDAG was intensief betrokken bij de inhoud en voorbereiding van het convenant en het vormgeven en produceren van het evenement.

Dit heeft geresulteerd in een structurele samenwerking tussen VRIJDAG, het Prins Claus Conservatorium en de Pedagogische Academie, gericht op kwaliteitsverbetering van de leerkrachten.

Aanbod voor scholen

Als gevolg van het afstoten van de Steunfunctie Cultuureducatie, is het aanbod voor scholen intern anders georganiseerd. De ontwikkeling en programmering van dit aanbod is sinds najaar 2017 onderdeel van ontwikkeling en

programmering van het aanbod van VRIJDAG, dat extern gecommuniceerd wordt als *Maak het bij VRIJDAG*. De werving is in gang gezet van een programmeur om het aanbod voor scholen te versterken.

Ieder Kind Muziek

In 2017 is ons muziekaanbod IKM overgegaan naar het programma VRIJDAG Aanbod. Door deze overgang is er geen actieve acquisitie gepleegd en zijn er weinig vernieuwingen in het programma aangebracht. Desondanks is het aantal schoollocaties, groepen en leerlingen dat heeft deelgenomen wederom gegroeid. In totaal hebben zeventien schoollocaties meegedaan en zijn er 114 groepen bereikt met in totaal 2.850 leerlingen op de scholen.

CMK aanbod

VRIJDAG Aanbod heeft een drietal projecten uitgevoerd in het primair onderwijs vanuit *Cultuureducatie met Kwaliteit* (CMK):

1. CMK *Meesters in de kunst* is een project voor deskundigheidsbevordering beeldende kunst. Onder de noemer *Zelf Doen en Maken* hebben leerkrachten zich geschoold op het gebied van kunstzinnige vorming. Onder leiding van kunstenaar-docenten van VRIJDAG is gewerkt in de ateliers van VRIJDAG en op de eigen school in de klas.

In totaal negentien leerkrachten van vier verschillende scholen deden mee aan dit project, waarmee 475 kinderen op deze scholen bereikt werden.

2. CMK *Piano Crash Course* is een project voor deskundigheidsbevordering in muziek. De Piano Crash Course is gemaakt voor zowel leerkrachten die al piano kunnen spelen, als ook voor leerkrachten die dat nog helemaal niet kunnen. Doel van de cursus is dat leerkrachten zichzelf en hun leerlingen kunnen begeleiden op de piano.

In totaal hebben 25 leerkrachten van tien verschillende scholen deelgenomen aan de Piano Crash Course. Na vijf lessen van een uur konden de deelnemende leerkrachten alle liedjes uit de *Eigen-wijs* methode begeleiden.

3. CMK *Inspiratielessen beeldend in de klas* is een deskundigheidsbevorderingsproject in beeldende kunst. Leerkrachten en kunstenaars werkten samen in de klas tijdens workshops beeldende kunst. Deze inspiratielessen hadden tot doel de leerkrachten nieuwe input te geven voor het beeldende werken in de klas. Het begeleiden en faciliteren van het creatieve proces was het grote aandachtspunt en daarbij reflectie en beschouwing samen met de kinderen.

In totaal deden 88 leerkrachten en 2.000 leerlingen van elf verschillende scholen mee. Ook de ICC'ers en directeuren van deze scholen werden betrokken bij het project.

6 Interne organisatie

6.1 Marketing & Communicatie

Nieuwe visie

VRIJDAG heeft in 2017 haar toekomstvisie herijkt. Marketing & Communicatie (M&C) heeft een actieve bijdrage geleverd aan deze herijking en ook de concretisering van deze herijking in het visie-document *Route naar de Toekomst*.

Hierin wordt de ambitie uitgesproken om nieuwe doelgroepen te bereiken, met name kinderen en jongeren met een afstand tot cultuurparticipatie. Om bestaande en nieuwe doelgroepen inzichtelijker te maken zijn vijf klantprofielen opgesteld, die de organisatie helpen doelgroepgericht beleid beter af te stemmen. Daarnaast wordt de vormgeving van campagnes gericht op de nieuwe doelgroepen beter afgestemd op hun belevingswereld.

De realisatie van de vernieuwde visie vraagt niet alleen een innovatie van wat VRIJDAG doet, maar ook van wie we bereiken. M&C heeft in 2017 al diverse concrete stappen gezet om de nieuwe doelgroepen te bereiken.

Naar een organisatie met gezicht

In het geheel werd gepoogd de organisatie meer gezicht te geven, door marketing-uitingen persoonlijker te maken. Een voorbeeld hiervan is het zichtbaar maken van de programmeurs in de vermarkting van het aanbod; in een

boodschap (tekst, vlogs) legden zij uit wat het belang van het aanbod was voor (potentiële) cursisten en waarom ze het aanbod op deze manier hadden samengesteld.

Online

De website van VRIJDAG functioneert niet naar behoren; traag, onoverzichtelijk en (te) weinig flexibel om als effectief communicatie- en marketinginstrument in te zetten. Een aantal maatregelen (uitbreiding servercapaciteit, externe ticketing) bracht helaas niet de gewenste verbetering, waardoor in het najaar het besluit is genomen een nieuwe website te realiseren. Voor de architectuur van de *backend* is inmiddels een plan opgesteld. VRIJDAG hoopt de nieuwe online infrastructuur in 2018 te kunnen realiseren.

Mailings en nieuwsbrieven

Alle bulk-mail werden in 2017 vanuit MailChimp verstuurd, waardoor vormgeving en monitoring aanzienlijk verbeterden. Aangezien nieuwsbrieven beter renderen als ze doelgroep specifiek zijn, is in de zomer van 2017 besloten om de tweewekelijkse generieke VRIJDAG-nieuwsbrief op te splitsen in een nieuwsbrief voor aanbod (*Maak het bij VRIJDAG*, bereik 10.000) en een nieuwsbrief voor amateurkunstondersteuning (*Vraag het aan VRIJDAG*, bereik 1.000). Het totale bereik van de VRIJDAG e-mailmarketing steeg met 123% van 11.000 naar ruim 25.000 ontvangers.

Social Media

VRIJDAG heeft in 2017 meer ingezet op communicatie en marketing via social media platforms als Facebook en Twitter.

Een voor VRIJDAG nieuw kanaal, Instagram, werd voor het eerst ingezet met als specifiek doel jongeren en oudere kinderen te bereiken. Op Facebook zagen we een stijging van het aantal pagina likes van 2.431 naar 3.027. Op Instagram ging VRIJDAG van 7 naar 389 volgers.

Zakelijke communicatie

Omdat draagvlak binnen de politiek van levensbelang is voor VRIJDAG, is in 2017 een start gemaakt met een permanente campagne richting bestuurders en volksvertegenwoordigers. Naast het organiseren van een *live-event* voor raadsleden heeft VRIJDAG voor het eerst speciaal voor *business-to-business* communicatie twee keer een nieuwsbrief verstuurd over onze belangrijkste ambities en projecten.

Werving nieuwe doelgroepen

Concrete voorbeelden van hoe we nieuwe doelgroepen benaderen:

- Inzet op Instagram om bereik onder jongeren en nieuwe doelgroepen te vergroten.
- VRIJDAG toont aanbod in de (nieuwe) wijkniewsbrieven van de gemeente Groningen.
- VRIJDAG zal vaker aanbod adverteren in wijkbladen en wijkwebsites.
- VRIJDAG kiest voor een andere vormgeving voor het bereiken van de nieuwe doelgroepen; eerste aanzet was het

bereiken van de nieuwe doelgroepen; eerste aanzet was het ontwerp van de *key visual* en online campagnes voor de LABweken door Studio Plakband in november 2017.

- VRIJDAG maakt vaker gebruik van de nieuwsbrief van de Stadjerspas (bereik 14.000) die naar alle minima in Groningen worden verstuurd; focus zal hier zijn op de subsidiemogelijkheden die geboden worden via het Jeugdcultuurfonds en de Stadjerspas.
- VRIJDAG krijgt als ANBI-geregistreerde instelling een *Google Grant* ter waarde van 10.000 USD per maand om online in te zetten voor Google AdWords-campagnes; deze grant wordt beheerd door INTK. Hiermee is maandelijks overleg om tot optimale inzet te komen. Het bereiken van de nieuwe doelgroepen doet VRIJDAG ook door gerichte AdWords-campagnes.

6.2 Financiën

Per 1 januari 2017 is VRIJDAG niet meer betrokken bij de uitvoering van de provinciale Steunfunctie Cultuureducatie. De stad heeft deze functie per 1 januari 2018 bij VRIJDAG weggehaald. 2017 was daarmee een overgangsjaar waarin de dekking voor de overhead afnam.

VRIJDAG heeft een risico-inventarisatie uitgevoerd om beter zicht te hebben op de risico's die VRIJDAG loopt en de mogelijke financiële consequenties. Op basis daarvan is een gewenst weerstandsvermogen bepaald. Het huidige eigen vermogen is zo'n €100.000 lager dan het gewenste weerstandsvermogen.

Het jaar 2017 is afgesloten met een positief resultaat. Deze structurele financiële ruimte is nodig om te investeren in nieuw beleid.

6.3 Personeel & Organisatie

In 2017 is de overgang van papieren naar digitale dossiers gerealiseerd en zijn enkele werkwijzen aangescherpt. De blik van Personeel & Organisatie (P&O) was daarnaast vooral gericht op uitrol en verdere implementatie van eerder ontwikkeld beleid, instrumentarium en regelgeving. Hierbij lag de nadruk op advisering, facilitering en ondersteuning van het management.

P&O heeft ook een bijdrage geleverd aan het optimaliseren van de organisatie. Veel aandacht ging naar de in-, door- en uitstroom van personeel. VRIJDAG is als organisatie in beweging en dat leidde ook tot beweging in ons personeelsbestand.

Het verzuimpercentage was in 2017 4,37% en lag daarmee voor het eerst boven het landelijk gemiddelde. De belangrijkste oorzaak hiervan ligt in meerdere langdurige ziektegevallen waar we helaas mee te maken kregen. Daar waar sturing hierop mogelijk was, is dat gebeurd, en de verwachting is dat het verzuimpercentage in 2018 weer lager zal liggen. De meldingsfrequentie in 2017 bedroeg 0,68.

Op 31 december 2017 hadden we 90 medewerkers in loondienst. Uitgedrukt in voltijdsdienstverbanden was dit 48,8 fte. Aan VRIJDAG waren 65 ZZP'ers verbonden, zij maakten voor VRIJDAG in totaal 10.200 uur.

In 2017 bedroeg het totaal aantal vrijwilligers 128 personen. Zij waren actief met ontvangst- en horecatalaken, als theatertechnicus, als begeleider bij kinderactiviteiten en in vele functies bij POPgroningen.

6.4 Bedrijfsbureau

Gedurende 2017 is de afdeling Facilitair omgevormd tot een Bedrijfsbureau. Verantwoordelijkheden voor ICT, voor gebouwonderhoud en voor techniek (licht & geluid) vallen nu ook binnen het Bedrijfsbureau. Dit bedrijfsbureau leidt ook tot een sterkere bundeling van horeca- en receptietaken waardoor deze kwalitatief beter worden ingevuld en eenvormiger zijn over de drie locaties van VRIJDAG.

Een nieuw softwarepakket is geselecteerd voor het reserveren van ruimtes en het praktisch managen van de activiteiten. Implementatie van deze software is voorzien in voorjaar 2018.

Ook in 2017 hebben we op alle drie de locaties de horecafaciliteiten ingezet op een manier die aansluit bij de activiteiten ter plekke, zowel voor interne activiteiten als voor externe verhuur. Zo kunnen bezoekers genieten van een welkomstdrankje bij een concert of kunnen deelnemers na een cursus of workshop nog even met een drankje en een nootje lekker nazitten. Op de Walstraat kan men tijdens de lunch vaak kiezen tussen twee heerlijke zelfgemaakte soepen en diverse lunchgerechten. Dit jaar is er gekeken of het assortiment nog passend is. Ook verkopen we steeds meer producten die bij het seizoen passen.

Er wordt veel gebruik gemaakt van vrijwilligers. Met name voor ontvangst- en horecatalaken in de avonduren en voor theatertechniek. In totaal betreft dit zo'n 25 personen.

6.5 Automatisering

In 2017 is ingezet op het beter benutten van Microsoft Office voor de kantoorautomatisering. Het gebruik van Dropbox wordt vervangen door het gebruik van SharePoint. In 2018 zal het gebruik van Dropbox geheel worden beëindigd.

De informatieprocessen binnen de organisatie zijn in kaart gebracht en op basis daarvan is een ICT *roadmap* ontwikkeld. Als eerste prioriteit kwam hieruit naar voren de behoefte om zaalreservering beter te automatiseren. Dit is opgepakt (zie bij Bedrijfsbureau). Als tweede prioriteit is benoemd een evaluatie van de software voor cursusadministratie. Dit wordt in 2018 opgepakt.

De *performance* van de website was in 2017 een structureel probleem. Gedurende 2017 is met diverse externe deskundigen gesproken over het passende pad naar verbetering. Duidelijk is geworden dat er eerst gewerkt moet worden aan een betere IT-architectuur, waar de nieuwe website dan op kan leunen. Helaas is het net niet gelukt om in 2017 op dit gebied een doorbraak te bereiken.

6.6 Huisvesting

Al bij het ontstaan van VRIJDAG (bij de fusie van de Stedelijke Muziekschool Groningen en kunstencentrum BK050) is expliciet besproken dat centrale huisvesting noodzakelijk is om de fusie tot een succes te maken. Helaas is deze centrale huisvesting nog steeds niet gerealiseerd. In 2017 is wel door de gemeente bevestigd dat men ambieert om heel VRIJDAG te huisvesten aan de Sint Jansstraat. Verkenningen en kostenramingen zijn gedaan. In november 2017 heeft de wethouder in de gemeenteraad uitgesproken dat hij deze huisvesting graag realiseert en dat dit een urgent dossier is. Daarop besloot de gemeente tot een fase van volumestudie en schetsontwerp die voldoende grond moet geven voor een besluit begin zomer 2018.

7 Bestuur en toezicht

VRIJDAG kent een Directie en een Raad van Toezicht. De samenstelling van de Raad van Toezicht en van de Directie zijn gedurende 2017 niet gewijzigd. VRIJDAG volgt de richtlijnen van de *Code Cultural Governance*. Het lidmaatschap van de Raad van Toezicht is onbezoldigd.

Samenstelling Raad van Toezicht in 2017

- dhr. Wim Cornelis (voorzitter),
- dhr. Armand Jennekens,
- dhr. Henk Raatjes,
- mevr. Jola Meijer,
- dhr. Gilbert Weber,
- mevr. Marion de Jonge,
- dhr. Kars Nickolson.

Samenstelling Directie in 2017

- dhr. Pim Luiten (directeur-bestuurder)

8 Financieel overzicht

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Baten			
(Exploitatie)subsidies			
- Gemeente Groningen	€ 3.192.000	€ 3.207.000	€ 3.147.000
- Provincie Groningen	€ 300.000	€ 300.000	€ 292.800
Opbrengst basis-activiteiten	€ 1.063.702	€ 1.087.624	€ 1.080.263
Opbrengsten projecten en activiteiten	€ 245.538	€ 145.000	€ 156.853
Financiële baten	€ 31	€ -	€ 949
Overige inkomsten	€ 133.234	€ 141.500	€ 148.437
Totaal baten	€ 4.934.505	€ 4.881.124	€ 4.826.302

	Realisatie 2017	Begroot 2017	Realisatie 2016
Lasten			
Personeelskosten	€ 3.256.449	€ 3.321.555	€ 3.469.068
Afschrijvingen	€ 85.202	€ 90.000	€ 88.550
Kosten projecten en activiteiten	€ 426.424	€ 347.951	€ 322.936
Financiële lasten	€ 7.687	€ 7.500	€ 7.322
Overige lasten	€ 1.084.602	€ 1.114.118	€ 1.096.246
Totaal lasten	€ 4.860.364	€ 4.881.124	€ 4.984.122
 Resultaat	 € 74.141	 € -	 € -157.820
 Verdeling resultaat			
Mutatie algemene reserve	€ 74.141	€ -	€ -157.820
 Saldo	 € -	 € -	 € -

9 Facts & figures VRIJDAG

Activiteit	2017	Getelde eenheid	2016	2015
MUZIEK				
Lessen	808	deelnemers	767	870
Cursussen	361	deelnemers	410	398
Samenspel	501	deelnemers	401	315
Talentklas	16	deelnemers	16	26
Popschool (onderdeel van samenspel)	-	deelnemers	-	24
Totaal	1.686		1.594	1.633

THEATER				
Kinderen en jongeren	278	deelnemers	285	335
Volwassenen	263	deelnemers	169	177
Regieopleiding	27	deelnemers	10	11
Totaal	568		464	523

BEELDENDE KUNST				
Cursussen volwassenen	2.264	deelnemers	1.886	1.393
Korte activiteiten volwassenen	333	deelnemers	127	93
Cursussen kinderen en jongeren	474	deelnemers	328	311
Korte activiteiten kinderen	2.364	deelnemers	2.208	2.361
Vooropleiding Minerva	18	deelnemers	34	29
Opleiding Creatieve Handvaardigheid	27	deelnemers	16	13
Lezingen en reizen	317	deelnemers	328	230
Totaal	5.797		4.927	4.430

Activiteit	2017	Getelde eenheid	2016	2015
CULTUUREDUCATIE				
Adviezen PO	160*	adviezen	190	131
Adviezen VO	17*	adviezen	30	
Deelnemers Netwerkbijeenkomsten	88*	deelnemers	110	120
Deskundigheidsbevordering PO	0	deelnemende docenten	346	221
Deskundigheidsbevordering VO	23	deelnemende docenten	100	
Deelnemers Co-producties	0	deelnemende docenten	90	40
CMK Meesters in de Kunst (leerkrachten)	19	deelnemende docenten	83	65
CMK Piano Crash Course	25	deelnemende docenten		
CMK Inspiratielessen	88	deelnemende docenten		
Deelnemers Ieder Kind Muziek (IKM) (6)	2.850	deelnemende kinderen	2.075	1.021
Donderdag bij VRIJDAG	37*	bezoekers	92	110
Cultuurmenu 1 activiteit	0**	deelnemende kinderen	3.644	4.414
Cultuurmenu 2 activiteiten	0**	deelnemende kinderen	2.162	1.520
PO workshops aantal leerkrachten	zie CMK	deelnemende docenten	15	600
VO workshops aantal leerlingen	1.492	deelnemende kinderen	685	277
Totaal	4.497		9.622	8.519

* = betreft cijfers over 1e halfjaar. 2e halfjaar is uitgevoerd door K&C. Zie bijlage.

** = betreft samenwerking met K&C. Getallen zijn opgenomen in hun rapportage (bijlage).

Activiteit	2017	Getelde eenheid	2016	2015
AMATEURKUNSTONDERSTEUNING				
Adviezen - bemiddeling	78	adviezen	79	35
Profielen op de site	500	profielen	400	300
Deskundigheidsbevordering - deelnemers (3)	143	personen	86	180
Netwerkbijeenkomsten - deelnemers (2)	150	personen	845	700
POPgroningen				
POPgroningen bands (1)	137	bands	123	167
Deskundigheidsbevordering - deelnemers (3)	214	personen	86	
Netwerkbijeenkomst - deelnemers POP	65	personen	80	
Vrijwilligers inzet POPgroningen	95	personen	87	
Totaal	1.382		1.798	1.382

BEZOEKERS				
VRIJDAGTheater (5)	6.175	personen	5.349	6.375
VRIJDAGConcertzaal (5)	4.210	personen	2.236	2.000
Bezoekers POPgroningen	10.000	personen	9.455	7.565
Bezoekers Open Huis	700	personen	600	800
Vrijwilligers actief bij podia	33	personen	24	-
Kinderfeestjes	188	deelnemers	60	91
Totaal	21.306		17.724	16.831

BijVRIJDAG.nl	204.290	bezoeken	171.100	144.936
POPgroningen.nl	58.000	bezoeken	56.364	31.200
Nieuwsbrieven VRIJDAG	12.178	abonees	11.230	10.581
Nieuwsbrief Cult.Educatie			925	368
Totaal	274.468		264.705	206.602

1
We schreven 1 visie
op de toekomst

12525
12.525 Groningers
maakten in 2017 kunst
bij VRIJDAG

160
160 deelnemers
nieuwe theaterroutes

60
60 ensembles, bands,
orkesten en koren

137
POPgroningen
ondersteunde 137 bands

1263
1.263 ouderen actief
via Een Leven Lang Kunst

199
199 voorstellingen
op onze podia

10
Adviserend over
cultuurbeleid in 10
gemeenten